

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَّ اٰلِ مُحَمَّدٍ وَّ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ

پیام های آسمان

تعلیم و تربیت اسلامی

پایه، مضمّن

دوره اول متوسط

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب:	پیام‌های آسمان پایه هفتم دوره اول متوسطه - ۷۰۲
پدیدآورنده:	سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف:	دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف:	پرویز آزادی، فریال آمار، لیلا اخوان، محمد مهدی اعتصامی، عفت افشاری، یونس باقری، سید صادق پیشنمازی، سید محمد حسین تقوی، سید محمد دلبری، کبری دهقانی، ابوذر رضا سلطانی، محمد رضا سنگری، یاسین شکرانی، سید سجاد طباطبائی‌نژاد، مصطفی فیض و محمود متوسل آرائی (اعضای شورای برنامه‌ریزی)
مدیریت آماده‌سازی هنری:	علی کاظمی (مؤلف) با همکاری کارشناسان گروه تعلیم و تربیت اسلامی دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری - حسن ستایش (ویراستار)
شناسه افزوده آماده‌سازی:	اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی احمدرضا امینی (مدیر امور فنی و چاپ) - مجید ذاکری یونسی (مدیر هنری) - سید علی موسوی (طراح گرافیک، طراح جلد و صفحه‌آرا) - مسعود قره‌باغی، محمد یاسینی اردکانی، مهدی خواجویی (تصویرگران) - فاطمه باقری‌مهر، سیف‌الله بیک محمد دلیوند، فاطمه گیتی‌جبین، فاطمه پزشکی، فریبا سیر، حمید ثابت کلاچی، ناهید خیام‌باشی (امور آماده‌سازی)
نشانی سازمان:	تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی) تلفن: ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹
ناشر:	وبگاه: www.irtxtbook.ir و www.chap.sch.ir شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران تهران: کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروپخش) تلفن: ۴۴۹۸۵۱۶۱-۵، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۳۷۵۱۵-۱۳۹
چاپخانه:	شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»
سال انتشار و نوبت چاپ:	چاپ هشتم ۱۳۹۹

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز از این سازمان ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

شابک ۰-۲۲۱۱-۰۵-۹۶۴-۹۷۸-۰ ۹۷۸-۹۶۴-۰۵-۲۲۱۱-۰ ۹۷۸-۹۶۴-۰۵-۲۲۱۱-۰

یکی از نزدیکان امام:

امام خمینی قُدَسَ سِرُّهُ به نماز اوّل وقت خیلی اهمیت می‌داد. روایتی از امام صادق علیه السّلام نقل می‌کرد که «اگر کسی نمازش را سبک بشمارد، از شفاعتشان محروم می‌شود.» من یک بار به ایشان عرض کردم: «سبک شمردن نماز شاید به این معنی باشد که شخص، نمازش را یک وقت بخواند و یک وقت نخواند.» گفت: نه، اینکه خلاف شرع است. منظور امام صادق علیه السّلام این بوده است که وقتی ظهر می‌شود و فرد در اول وقت نماز نمی‌خواند، در واقع به چیز دیگری رجحان داده است.

فصل اول: خداشناسی

درس اول
بینای مهربان

۱۵

درس دوم
استعانت از خداوند

۲۵

فصل سوم: راهنماشناسی

درس پنجم
پیامبر رحمت

۵۹

درس ششم
أسوة فداکاری
و عدالت

۶۹

درس هفتم
برترین بانو

۸۱

فصل دوم: معاد

درس سوم
تلخ یا شیرین

۳۷

درس چهارم
عبور آسان

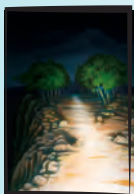
۴۷

فصل پنجم: اخلاق

درس دوازدهم
نشان عزت

۱۲۷

درس سیزدهم
بر بال فرشتگان

۱۳۵

درس چهاردهم
کمال هم نشین

۱۴۳

درس پانزدهم
مزدوران شیطان

۱۵۱

فصل چهارم: راه و توشه

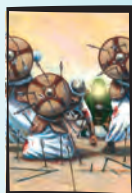
درس هشتم
افتخار بندگی

۹۱

درس نهم
به سوی پاکی

۹۹

درس دهم
ستون دین

۱۰۷

درس یازدهم
نماز جماعت

۱۱۷

دبیران محترم دینی؛ سلام

به شما تبریک می‌گوییم که توفیق هدایت نسل‌های آینده را — که همان رسالت انبیاست — به عهده دارید. بی‌شک انجام مخلصانه این مسئولیت، رسالتی است که هیچ میزانی در دنیا قابلیت سنجش آن را ندارد و پاداش آن در عالم طبیعت قابل پرداخت نیست.

هیچ جایگاهی در جامعه به جایگاه معلم نمی‌رسد؛ چرا که در دنیا هیچ موجودی به شأن انسان نمی‌رسد و انسان امانت در دست معلم است. نقش معلم خارج کردن انسان‌ها از ظلمت گمراهی به نور هدایت و صراط مستقیم است. معلم کسی است که اولین نقش‌های نیک یا بد را می‌تواند بر لوح سفید و آماده‌ی اذهان دانش‌آموزان بنگارد و این چنین دست توانای معلم، چشم‌انداز آینده را ترسیم می‌کند. معلم می‌تواند جامعه را شجاع یا ترسو، بخشنده یا بخیل، فداکار یا خودپرست، اهل علم یا گریزان از علم، متقی و پاکدامن یا بی‌بند و بار بسازد؛ بنابراین اگر قرار باشد جامعه اصلاح شود، این اصلاح باید از مدرسه آغاز شود.

امیرالمؤمنین علیه‌السلام می‌فرماید: «کسی که در مقام هدایت و آموزش قرار می‌گیرد، باید بیش از آموختن به دیگران، خود را پالایش روحی کند و ادب رفتاری‌اش، بیش از ادب گفتاری‌اش باشد»^۱. تمامی رفتارهای معلم در کلاس؛ نگاه، اشاره، لبخند، اخم کردن، لباس پوشیدن و... بر روی دانش‌آموز اثر می‌گذارد و هر فردی در زندگی خود عمیق‌ترین احساسات و عواطف را از معلمش دریافت می‌کند؛ بنابراین شایسته است این فرمایش پیامبر اکرم به امیرالمؤمنین علیهما‌السلام همواره آویزه گوشمان باشد که «ای علی! اگر خداوند به دستان تو انسانی را هدایت کند، از آنچه خورشید بر آن تابیده برای تو بهتر است»^۲.

کتابی که پیش روی شما قرار دارد حاصل زحمات چندین ساله کارشناسان متعدد در حوزه‌های مختلف دینی و تربیتی است. این کتاب با نظرات شما دبیران زحمت‌کش و دلسوز به ثمر رسیده است و امید می‌رود باز هم با تلاش‌های مخلصانه شما، در تعلیم و تربیت اسلامی فرزندان میهن اسلامی‌مان، ایران عزیز، بیشترین تأثیرگذاری را داشته باشد. در تألیف این کتاب از نتایج ارزشیابی‌های صورت گرفته از کتاب «فرهنگ اسلامی و تعلیمات دینی»

۱- وسائل الشیعه، ج ۱۶، ص ۱۵۰.

۲- کافی، ج ۵، ص ۲۸؛ المستدرک علی الصحیحین، ۳/۶۹۱/۶۵۳.

سابق، و چاپ‌های اول کتاب «پیام‌های آسمان»، بهره گرفته شده و محتوای آن بر اساس اهداف و آرمان‌های «برنامه درسی ملی» بازتألیف شده است.

همان‌گونه که مستحضرید کتاب «پیام‌های آسمان»^۱، علاوه بر تغییر در محتوا و سبک نگارش، حاوی رویکردهای نوین تربیتی و آموزشی است. جلب مشارکت دانش‌آموزان و سهیم ساختن آنها در مراحل تدریس، از مهم‌ترین رویکردهای کتاب است. بر این اساس، بهترین روش تدریس کتاب، روش تدریس فعال است که در آن دست کم بیست دقیقه از زمان هر جلسه تدریس به مشارکت دانش‌آموزان در مباحث و شنیدن نظرات آنان اختصاص می‌یابد. شایسته است دبیران محترم در این زمان صرفاً به جهت‌دهی مناسب و اصلاح خطاهای احتمالی دانش‌آموزان در طرح نظرات بپردازند. گروه‌بندی دانش‌آموزان کلاس، اختصاص دادن زمان مناسب به پرسش‌ها و ایجاد فرصت گفت‌وگو برای آنان و داوری درباره نظرات یکدیگر از ملزومات این روش است. محدود ساختن روش‌های تدریس به روش سخنرانی و تبدیل دانش‌آموز به یک شنونده صرف، در تعارض با اهداف تربیت دینی است و به آفت بزرگ حافظه‌محوری در دانش‌آموزان منجر خواهد شد.

راهنمای برنامه درسی «تعلیم و تربیت دینی دوره اول متوسطه» شیوه‌نامه خاصی را برای کتاب‌های درسی این دوره طراحی کرده است. اجرای کامل این شیوه‌نامه، موجب تحقق تمامی اهداف آموزشی و تربیتی مدنظر خواهد شد. در همین راستا دفتر تألیف کتاب‌های درسی از همکاران انتظار دارد همواره این شیوه‌نامه را مدنظر قرار داده و مطابق آن، ارزشیابی‌های مستمر و پایانی را اجرا نمایند.

شیوه‌نامه ارزشیابی

ارزشیابی درس پیام‌های آسمان در دو قالب «ارزشیابی تکوینی» و «ارزشیابی پایانی» انجام می‌گیرد. در ارزشیابی تکوینی بیشتر به مهارت‌ها توجه می‌شود و جنبه کیفی و توصیفی دارد؛ زیرا ارزشیابی تکوینی یک ارزشیابی سازنده است که می‌تواند در خدمت ارتقای کیفی یادگیری قرار گیرد. دبیر در برگه ثبت ارزشیابی، میزان یادگیری هر دانش‌آموز و انجام فعالیت آموزشی او را می‌نویسد و نظر خود را ابراز می‌کند. علاوه بر این، متناسب

۱- همکاران محترم می‌توانند جهت مطالعه «راهنمای برنامه درسی تعلیم و تربیت دینی دوره اول متوسطه»، مشاهده متن کتاب قبل از توزیع سراسری، مطالعه راهنمای معلم کتاب پیام‌های آسمان، دریافت نمونه سؤالات امتحانی، اظهار هرگونه پیشنهاد و انتقاد درباره کتاب، طرح پرسش‌های محتوایی کتاب و دریافت جواب از کارشناسان مربوطه و بهره‌برداری از محتواهای مختلف ارائه شده، به وبگاه گروه «قرآن و معارف» به آدرس ذیل مراجعه فرمایند.

با فعالیت‌های انجام‌شده، میزان یادگیری دانش‌آموز را تبدیل به ابزار کمی می‌کند و به صورت نمره ارائه می‌دهد.

ارزشیابی پایانی دارای آزمون کتبی است. در این آزمون میزان یادگیری محتوای آموزشی مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. سؤال‌های آزمون باید پوشش متناسبی از سطوح یادگیری را دربرگیرد. درک مفاهیم، کاربرد آنها، قدرت تجزیه و تحلیل، ترکیب، مقایسه، تطبیق، توانایی استدلال و داوری از اهم سطوحی است که باید بدان توجه شود.

ارزشیابی «پیام‌های آسمان» دارای اصولی است که از همکاران انتظار می‌رود حتماً آنها را مدنظر قرار دهند و به صورت کامل اجرا نمایند تا تمامی اهداف کتاب در تعلیم و تربیت دینی دانش‌آموزان محقق شود:

۱- ارزشیابی تکوینی (اعم از کتبی و شفاهی) بیست نمره دارد و ارزشیابی کتبی پایانی نیز بیست نمره دارد.

۲- ارزشیابی پایانی نوبت اول از مطالب تدریس شده همان نوبت و ارزشیابی پایانی نوبت دوم از تمام محتوای کتاب به عمل می‌آید.

۳- ابزارهای ارزشیابی عبارت‌اند از: آزمون‌های کوتاه پاسخ، چهار گزینه‌ای، جورکردنی، تصویری، چک لیست مشاهده رفتار، فعالیت‌های تحقیقی و پیشنهادی، فعالیت گروهی، مشارکت در مباحث، بیان مطالب تکمیلی و مفید، ارائه سؤالات کاربردی، بروز رفتار مثبت و تثبیت آن.

۴- در کلیه ارزشیابی‌ها (تکوینی و پایانی) ملاک ارزشیابی، درک مفهوم است و از نام شخص، تاریخ، مکان و سایر سؤالاتی که بیشتر بر حافظه تکیه دارد و کمتر درک مطلب و مفهومی است، سؤال طرح نشود.

۵- حفظ متن عربی آیات و احادیث و همچنین عین ترجمه آنها - به جز آیات و روایاتی که با ستاره مشخص شده‌اند - برای دانش‌آموز الزامی نیست و در ارزشیابی‌ها فقط می‌توان از مضمون، مفهوم و پیام آیات و احادیث استفاده کرد.

۶- یکی از فصل‌های کتاب (راه و توشه) برای آموزش احکام است که اساس آموزش آن بر حفظ موارد متعدد تکیه دارد و فعالیت کلاسی این درس‌ها نیز حفظی خواهد بود و حالت واگرا (بازپاسخ) ندارد؛ بنابراین از فعالیت‌های کلاسی این فصل‌ها می‌توان در ارزشیابی مستمر و پایانی بهره برد.

۷- بخش «خودت را امتحان کن» شامل پرسش‌های همگرا (بسته پاسخ) است و در ارزشیابی پایانی به کار می‌رود. این بخش به‌عنوان تکلیف توسط دانش‌آموز در خانه

انجام می‌شود و در جلسه بعدی به منظور جمع‌بندی، تصحیح و تثبیت یادگیری به کار می‌رود.

۸- مطالب بخش «فَعَالِیت کلاسی» به منظور افزایش مشارکت دانش‌آموزان در فرایند تدریس است و می‌تواند نقش مهمی در ارزشیابی‌های دانش‌آموز داشته باشد.

۹- بخش «بیشتر بدانیم» هر درس فقط برای توسعه اطلاعات دانش‌آموزان است. دبیر محترم می‌تواند برای توضیح درس از آنها استفاده نماید و یا نمره تشویقی برای این بخش در نظر بگیرد اما نباید در ارزشیابی تکوینی یا پایانی مورد سؤال قرار گیرد.

۱۰- بخش «پیشنهاد» دانش‌آموز را در درک بهتر مفاهیم و اهداف درس یاری می‌کند. انجام این بخش و سایر فَعَالِیت‌هایی که از سوی معلم یا دانش‌آموز پیشنهاد می‌شود، کاملاً اختیاری است و صرفاً می‌تواند برای دانش‌آموز نمره تشویقی داشته باشد. این نمره حداکثر دو نمره علاوه بر بیست نمره ارزشیابی تکوینی است و مکمل نمره تکوینی دانش‌آموز خواهد بود و نمی‌تواند به نمره ارزشیابی پایانی اضافه شود.

۱۱- بخش «الهی» در هر درس برای جمع‌بندی در انتهای درس قرار گرفته است که در ارزشیابی تکوینی و پایانی مورد سؤال قرار نمی‌گیرد.

۱۲- بارم‌بندی ارزشیابی تکوینی هر نوبت (بیست نمره) به شرح زیر است:
الف) پاسخ به پرسش‌های استخراجی معلم از متن کتاب و پرسش‌های بخش «خودت را امتحان کن»: هفت نمره

ب) انجام فَعَالِیت‌های کلاسی متن کتاب و سایر فَعَالِیت‌هایی که در کلاس توسط دانش‌آموز و یا دبیران محترم تعریف می‌شود: هفت نمره

ج) مشارکت در فرایند تدریس، گفت‌وگو و کار گروهی: چهار نمره
فَعَالِیت‌های ذیل این عنوان عبارت‌اند از: تهیه شعر متناسب و قرائت آن در کلاس، اجرای سرود در موضوعات مرتبط با مفاهیم درس، اجرای مولودی در مناسبت‌های مرتبط با درس‌ها، نوحه‌خوانی، اجرای نمایش که شامل داستان‌های داخل کتاب درسی و سایر داستان‌های مرتبط با عناوین و موضوعات درس می‌شود، ارائه کنفرانس پیرامون مفاهیم درس‌ها، آماده ساختن و ارائه قطعه‌ای از فیلم‌های متناسب با موضوعات و مفاهیم درس‌ها، تهیه و ارائه اسلایدهای کمک‌کننده به مفاهیم درس‌ها، تهیه کاردستی و....

د) داشتن پوشه کار خوب و منظم توسط دانش‌آموز: دو نمره
۱۳- نمره پایانی هر نوبت عبارت است از مجموع نمرات ارزشیابی تکوینی و ارزشیابی پایانی آن نوبت، تقسیم بر دو.

دانش آموزان کرامی!

سلام

شش سال گذشته. شش سال از بهترین روزهای عمرت. شش سال از زمان ورودت به مدرسه. کافی است نگاهی به همه این سالها داشته باشی. حتماً خواهی گفت: چقدر زود گذشت!

و حالا وارد شش سال دوم دوران تحصیل خود شدی. این دوران نیز همچون گذشته به سرعت خواهد گذشت و فقط کسی در این گذر زندگانی، سربلند و پیروز خواهد بود که برای خود سرمایه‌ای بیندوزد و با تلاش و پشتکار، عیبها و ضعفهای خود را برطرف کند و بر علم و دانش خود بیفزاید.

دوست من! شما در این دوران تحصیلی جدید، روزهای بسیار شیرینی را تجربه خواهید کرد: خروج از دوران کودکی، ورود به دوران نوجوانی، تغییر برخی از اخلاقها و رفتارها، آماده شدن برای ورود به عرصه دانشگاه، کار و... اگر در برابر هر یک از این مراحل آگاهانه قدم برداری، به یاری خداوند با موفقیت آن مرحله را پشت سر خواهی گذاشت و در پایان، احساس رضایت و نشاط خواهی کرد و اگر سستی و تنبلی به خرج دهی قطعاً در پایان این بخش از عمر خود، احساس پشیمانی و ضرر خواهی نمود.

انکون انتخاب با توست. چه راهی را انتخاب می‌کنی؟ اگر تصمیم گرفتی با آگاهی وارد این دوران شوی و با عمل به دستورات الهی، ایامی سرشار از خیر و نیکی را برای خود بسازی، این کتاب را بخوان. خوب هم بخوان. اینک «پیامهای آسمان» همراه توست، تا پاسخ سؤال‌هایت را در آن بیابی:

— خداوند مهربان چقدر به تو نزدیک است و چگونه از تو محافظت می‌کند؟

— چگونه می‌توانی از خداوند توانا و حکیم در کارهایت کمک بگیری؟

— سرانجام زندگی‌ات چیست و بعد از این دنیا، چه سرنوشتی در انتظار

توست؟

— چه هنگام بالغ می‌شوی و وظیفه‌ات بعد از بلوغ چیست؟

— چگونه می‌توانی احکام دینت را بیاموزی و به آنها عمل کنی؟

— نماز چه احکامی دارد و چگونه می‌توان در نماز جماعت و جمعه شرکت

کرد؟

— علم و دانش چه ارزش و جایگاهی دارد و چه چیزی آن را تکمیل

می‌کند؟

— همنشین خوب و بد چگونه بر زندگی‌ات می‌تواند تأثیر بگذارد و تو

چگونه می‌توانی همنشین خوب را بشناسی و آن را انتخاب کنی و از همنشین بد

دوری کنی؟

— صفات ناپسند اخلاقی کدام‌اند و چگونه می‌توانی از آنها دوری کنی؟

امیدواریم بتوانی این مرحله را نیز مانند مراحل قبل با سربلندی پشت سر

بگذاری و با عمل به آنچه فرا می‌گیری، هر لحظه به مقصد زیبایی که در پیش رو

داری نزدیک و نزدیک‌تر شوی.

سعی کن درس‌هایت را خوب بیاموزی. به آموخته‌هایت خوب فکر کنی و

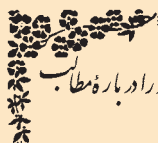
درباره آنها با هم‌کلاسی‌هایت گفت‌وگو کنی. اگر نظر و پیشنهادی داشتی، حتماً آن

را برای معلم گرامی‌ات بازگو کنی. بدان که خداوند به تو نیرویی داده است که اگر

بخواهی، می‌توانی از پس هر کاری برآیی؛ پس، از خداوند یاری بخواه و تلاش را

آغاز کن؛ تلاش برای دستیابی به موفقیت‌های بزرگ....

معلّان محترم، صاحب نظران، دانش آموزان عزیز و اولیای آنان می توانند نظراً اصلاحی خود را در باره مطالب

این کتاب از طریق نامه به نشانی تهران - صندوق پستی ۱۵۸۷۵/۴۸۷۴ - گروه دسی مربوط و یا پیام نگار (Email)

ارسال نمایند. talif@talif.sch.ir

دفترتالیف کتاب های دسی عمومی و متوسطه نظری

